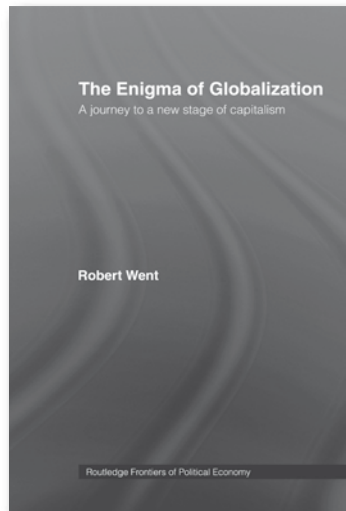

Soms lees je een boek van het begin tot eind uit, ofschoon je het al vanaf de eerste bladzijde oneens bent met de analyse van de auteur. Op zich is dat natuurlijk het grootst denkbare compliment dat een schrijver ten deel kan vallen, omdat hij de lezer dan blijkbaar weet te boeien, hoewel hij tegen diens professionele intuïtie en vakkennis in gaat. *The Enigma of Globalization* van Robert Went is zo'n uniek tegendraads boek. Een boek waarin de neomarxistische analyse overheerst en waar veel feiten en theorema's net niet juist zijn. Went stelt bijvoorbeeld bij herhaling dat de voordelen van het vrijmaken van internationale handel door de toonaangevende internationale organisaties louter op basis van modellen van comparatieve voordelen worden bepaald terwijl in de gehanteerde simulatiemodellen lokale marktonvolkomenheden en duale stelsels van prijsvorming zijn geïncorporeerd. Een boek waarvan desondanks de stijl aansprekend is en de auteur meer dan voldoende integer is om tóch door te lezen en te kijken wat Went nu eigenlijk vindt en waarom dat zo is. De kernboodschap van Robert Went is dat de internationale instituties geen pas gehouden hebben met de opmerkelijk sterke grensoverschrijdende economische integratie die zich in de wereldeconomie aftekent. Hier toont Went zich een navolger van Tinbergen die immers pleitte voor een wereldregering waar dat door de aard van de voorliggende problemen werd geïndiceerd. Dit achterblijven van de instituties bij de globalisering van de zakenwereld klemt. Er zijn weliswaar eerder fasen van versnellende internationalisatie geweest zoals in de jaren 1870-1914, maar deze fasen kenmerkten zich door grote internationale mobiliteit van goederen of van financieel kapitaal of een combinatie daarvan. In de voorbije decennia heeft zich daar een nieuw aspect bij gevoegd: de mobiliteit van fysieke productiefaciliteiten. De waardeketen wordt opgeknipt in stukjes die worden ge-outsourced en daar uitgevoerd worden waar de comparatieve voordelen het best tot hun recht komen. Het beleidsrecept in deze omgeving lijkt louter gericht op het bewerkstelligen van vrijhandel en bij de legitimiteit van die beleidsreceptuur plaatst Went vraagtekens. Net zo min als marktfalen (bijvoorbeeld inzake het milieu) op de koop toegenomen moet worden in het nationale beleid, is er internationaal – volgens Went – ruimte om vrijhandel op eigen merites te verdedigen. Dit zijn hoogst actuele thema's die niet alleen de 'anders-globalisten' bezighouden. Gezien die actualiteit is het opmerkelijk dat in dit boek het accent in de behandelde literatuur toch vooral wordt gelegd op de politieke economie van de achttiende en vroege

Went, R., *The Enigma of Globalization: A journey to a new stage of capitalism*, Routledge: 2002

negentiende eeuw en daarenboven bij de twintigste-eeuwers de (neo) marxistische benadering het beeld grotendeels bepaalt. Het aardige van deze aanpak is overigens dat de ontwikkeling van het denken over internationale handel en investeringen van Adam Smith via Karl Marx tot Dani Roderik aan bod komt en dat levert verrassende doorkijkjes op (soms is er bij deze recensent zelfs sprake van jeugdsentiment omdat de maatschappijkritische theoretici weer eens aan bod komen), zoals Rowthorn of Mandel die in de jaren zestig en vroege jaren zeventig van de vorige eeuw toonaangevende denkers over het wereldsysteem waren. Robert Went heeft zich in zijn jongste pennenvrucht, zoals ik het zie,

een doel gesteld dat maar moeilijk haalbaar is. *The Enigma of Globalization* laat zich het best karakteriseren als een kritische poging om globalisering als een nieuwe fase van het kapitalisme te duiden, waarbij de geschiedenis van het denken een centrale bouwsteen vormt. Een dergelijke evaluatie van de contemporaine economische geschiedenis van een fenomeen dat nog in volle beweging is, loopt het risico snel te worden achterhaald door nieuwe empirische inzichten. Dit geldt zeker voor het proces van globalisering dat volgens sommigen onstuitbaar als een tsunami op ons af c.q. over ons heen komt. Een voorbeeld is de snelle opkomst van China en India die de stelling van Went ondergraaft dat globalisering niet tot meer gelijkmatige inkomensverdeling op wereldschaal geleid zou hebben. Recent onderzoek laat voor de periode sinds de eerste oliecrisis een afname zien van het absolute aantal aardbewoners onder de armoedegrens met 250 tot 500 miljoen en die prestatie krijgt natuurlijk extra reliëf door de substantiële groei van de wereldbevolking (Sala-I-Martin, 2006). Er zijn meer plaatsen waar dit risico zich materialiseert en de vraag zich opdringt of men met een au fond conjuncturele vertekening te maken heeft of dat Went écht een structurele karakteristiek van 'het nieuwe kapitalisme' beet heeft. Die twijfel is overigens een van de vruchtbare resultaten die men als lezer overhoudt aan lezing van deze studie. Het is een prima prikkel om toch weer eens de meest recente feiten te checken. Een fenomeen als globalisering is zo dynamisch dat actuele feitenkennis een must is!

LITERATUUR

Sala-I-Martin, X. (2006) *The World Distribution of Income: Falling Poverty and ... Convergence, Period*. *Quarterly Journal of Economics*, 121, 351-397.

PETER VAN BERGEIJK

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek